

Portret van een familiebedrijf

Op de koffie bij HESY B.V.

door J. Scheerboom

Arie de Bondt is directeur van HESY BV, het installatiebureau dat in hoge mate aan het succes van de Nederlandse palingteelt heeft bijgedragen. Dit weet iedereen die enigszins in de Nederlandse aquacultuur is geïnteresseerd. Maar neemt u telefonisch contact op, dan wordt u te woord gestaan door mevrouw de Bondt. Bezoekt u het kantoor en de werkplaats in Bergambacht, dan blijkt dat daar ook twee zonen van familie De Bondt het werk doen. In dit artikel: een portret van een familiebedrijf.

Familiebedrijven

Dat een visteeltbedrijf vaak een familiebedrijf is zal voor u geen nieuws zijn. Zonder de inzet van vrouw of de rest van de familie lukt het niet want vis vraagt continue aandacht. Maar wist u dat in Nederland 55% van de bedrijven familiebedrijven zijn en dat van de 5000 grootste bedrijven 45% familiebedrijf is? Dat dit niet alleen geldt voor Nederland, maar ook voor de VS waar familiebedrijven verantwoordelijk zijn voor 50% van het bruto nationaal product en voor 78% van de banen? En dat deze percentages in Azië en Australië nog hoger zijn? (cijfers: prof. Dr. Theo Compennolle, verbonden aan de Business School INSEAD te Fontainebleau).

Deze feiten zijn vanzelfsprekend voor wie zich realiseert dat datgene waar men graag aan werkt, ook graag wordt gedeeld met degenen met wie men bij voorkeur samen is, met familieleden dus.

Paling: ongekend duur

Arie de Bondt: 'De afgelopen jaren bouw-

den wij in Nederland alleen een installatie voor Roelof Zeilstra en in januari 2005 starten wij met de bouw van een installatie voor René Muskes in Herpt. Men werd immers voorzichtig nadat de prijs van paling na het kabayaki-avontuur van het Deense bedrijf een historisch dieptepunt bereikte (acht tot 11 gulden per kg). Het zag er toen naar uit dat de markt voor paling verzadigd raakte. Op dit moment is er schaarste op de markt en worden voor paling recordprijzen geboden én betaald. Het is de palingkweker, economisch gezien, nog nooit zo goed gegaan als nu. Continu worden wij door verwerkers benaderd met de vraag of ik nog een kweker ken met paling in de kwekerij.

Ik hoorde dat nu voor een kilo paling het recordbedrag van Euro 9,- wordt geboden én betaald. Zo hoog is de prijs voor gekweekte paling nog nooit geweest, ook niet in de beginperiode van het palingkweken. Natuurlijk hopen wij dat de glasaal in voldoende mate voorradig blijft en de prijs

van glasaal niet tot onmogelijke hoogten stijgt."

Multifunctioneel exportartikel

Arie de Bondt: 'De laatste jaren kregen wij vooral van buiten de palingsector opdrachten, vanuit alle delen van de wereld. Wij hebben immers een systeem ontwikkeld om water te zuiveren in een teeltsysteem voor een gevoelige vis als de paling. Hiermee kunnen ook andere gevoelige soorten worden geteeld.

Zoals men wel weet, kan men zonder **complete filter systeem** geen paling kweken. Het blijkt nu dat ons systeem ook kan worden gebruikt voor de teelt van bijvoorbeeld tong (onderdelen en montage van eerste opzet van kwekerij Solea in IJmuiden) en tarbot in Yerseke (ZeelandVis). In Australië bouwden wij zes jaar geleden systemen

voor de kweek van Murray cod, silver perch en baramundi die aanvankelijk waren bedoeld voor de kweek van twee Australische soorten paling (*A. reinhardi* en *A. australis*). Elk systeem wordt hier in Bergambacht prefab gemaakt. Als de goederen vervolgens in containers op locatie zijn gebracht, gaan onze jongens er naar toe om de installatie definitief in elkaar te zetten.

Wij hebben de afgelopen weken een tweetal systemen naar Israël geëxporteerd, twee naar Engeland en één naar Bulgarije. Het systeem in Bulgarije is bedoeld om consumptiekarper en Forel mee te kweken. In Engeland wordt er in de systemen siervis gekweekt en in Israël kweekt men er tilapia, baars en zeebrasem mee. Voor kwekerij *Andromeda* in Griekenland hebben we een recirculatiesysteem voor zeebaars-

De familie bijeen tijdens het aansnijden van taart, ter gelegenheid van de verjaardag van Arie de Bondt. Van links naar rechts: zoon Julian, Boris, Jaap Veldman, die de koffie inschenkt, Jaap Schmohl, Hely, Sander en Arie, die de taart aansnijdt.

en zeebrasem-fingerlings gebouwd. Andromeda kweekt nu ook platvis in de systemen. In Chili bouwden wij een drietal hatcheries tot smoltstadium voor zalm en wij zijn nu bezig in Israël een hatchery voor zalm te ontwerpen. Want het is nu mogelijk gebleken zalm ook op milieuvriendelijke wijze te kweken, tegen redelijke productieprijzen.

In Eilat, Israel, vindt nu de discussie plaats of de visproductie die daar nu in kooien plaats vindt niet het land op moet. In Israël worden de 2 betreffende kwekerijen, een 100-tons bedrijf voor zeebrasem en een 150-tons bedrijf voor High Bread Stripe Bass, gesponsord door de regering. Het gaat om Kibboetz Israël en Kibboetz Ein Hamifratz waar reeds een HESY systeem voor 100 tons tilapia en zeebrasem in werking is. Immers: water is hier een kostbaar product waar zuinig mee moet worden omgegaan. In Israël wordt alle

gekweekte vis afgenomen door de lokale markt. Men kent hier geen overproductie' **'Aan welke prijzen moeten wij denken om een HESY-systeem neer te laten zetten?'**

'Een 100-tons systeem voor paling kost rond Euro 500.000,00 en voor Tilapia en Baars rond de Euro 400.000,00. Men kan in het algemeen de regel aanhouden van: 4 tot 5 Euro per kg vis. Ter vergelijking met meerval: een meervalstelsel zal 1 tot 1,5 Euro per kg te produceren vis kosten, maar meerval komt in Afrika in uitdrogende poelen voor, de vis heeft hulpademhalingsorganen en is bestand tegen een slechtere waterkwaliteit.

Wij zijn nu bezig een door Senter gesubsidieerde palingkwekerij in Kroatië te bouwen. Paling kweken kan in Kroatië goedkoper. De kosten voor arbeid liggen daar lager. Er bestaan bovendien subsidies als men in voormalige Oostbloklanden investeert. Ook de verwerking zal daar plaats-

Overzicht van pre-fabricage en verschepping.

Werkzaamheden in de werkplaats in Bergambacht.

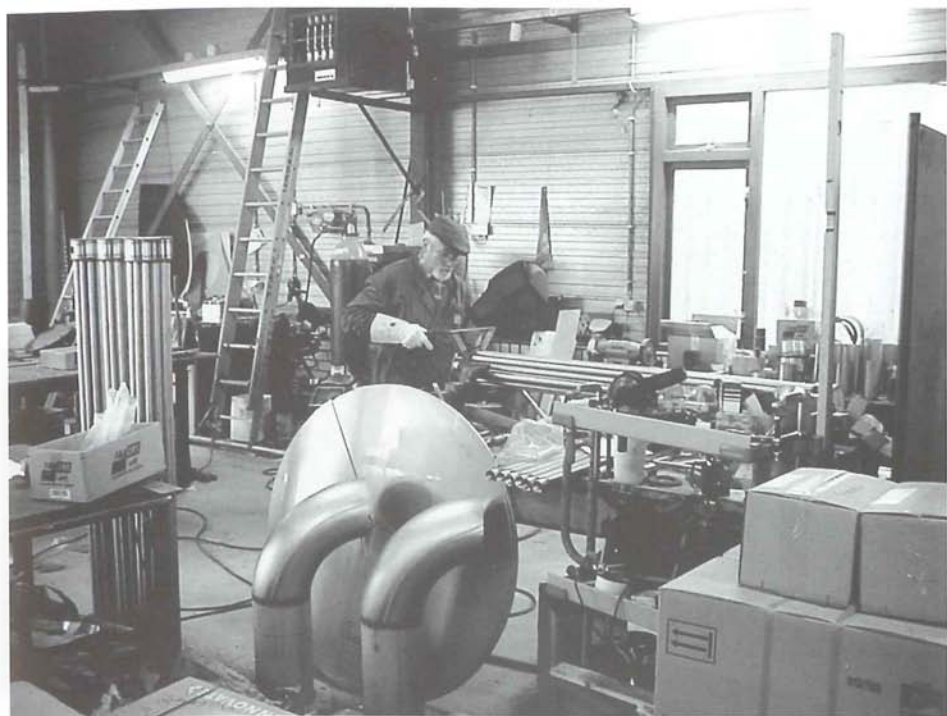
vinden, nadat Bart Kraan daar een training roken heeft gegeven.

Denk productgericht

Arie de Bondt: 'Ik zie in de praktijk hoe belangrijk het is dat de kweker primair productiegericht moet zijn en zich niet moet verliezen in details als bijvoorbeeld het doen variëren van het zoutgehalte. Ik zie dat de resultaten van een kwekerij goed zijn als het management goed is. Een viskweker moet praktijkgericht zijn. En ik vind dat dit praktijkgerichte denken ook moet slaan op de hele sector. Met de productie van een paar honderd ton per jaar kun je niet bij de groothandel om de tafel. Een productie van ten minste 1000 ton is nodig om de groothandel een actie op gang te laten zetten. Dat kan alleen als de han-

den ineen worden geslagen en wat vaak nodig is: als men in staat is over zichzelf heen te stappen. Ik bedoel: het gebeurt volgens mij nog te vaak dat men zogenaamde bedrijfsgeheimen voor zichzelf wil houden en zich afsluit voor collega's, terwijl dit helemaal niet nodig is.

Voor viskwekers ligt een fantastische markt te wachten. Men moet alleen alle energie steken in het openbreken van deze markt. Het zou zelfs misdadig zijn als dit niet zou gebeuren, want de laatste jaren is toch aangetoond hoe belangrijk het eten van vis, vooral vette vis, is voor de hersenontwikkeling van babies en voor het voorkomen van hart en vaatziekten? En is het niet zo dat de omzetting van plantaardig voedsel naar vis vele malen efficiënter

Werkzaamheden in de werkplaats in Bergambacht.

gaat dan de omzetting naar varkens- of rundvlees? En kunnen wij niet laten zien dat het kweken van vis niet veel en veel milieuvriendelijker kan plaatsvinden dan de andere vormen van dierhouderij? Er is volgens mij geen enkele reden de concurrentie te vrezen. Ikzelf ben ook niet bang voor de concurrentie. Bij een goede vermarkting moet het zo zijn dat de kweekvis niet aan te slepen is."

Literatuur:

1. J. Scheerboom en J. Van Stokkom (1996). Op zoek naar het Nog Betere Teeltsysteem. AQUAcultuur, 11, 2
2. J. Scheerboom en Magnus van der Meer (1998). HESY Bergambacht B.V., AQUAcultuur, 13, 5
3. J. Scheerboom (2001). Blue Label in Praktijk. AQUAcultuur, 16, 3

Boris bezig met een afsluiter in elkaar te zetten.